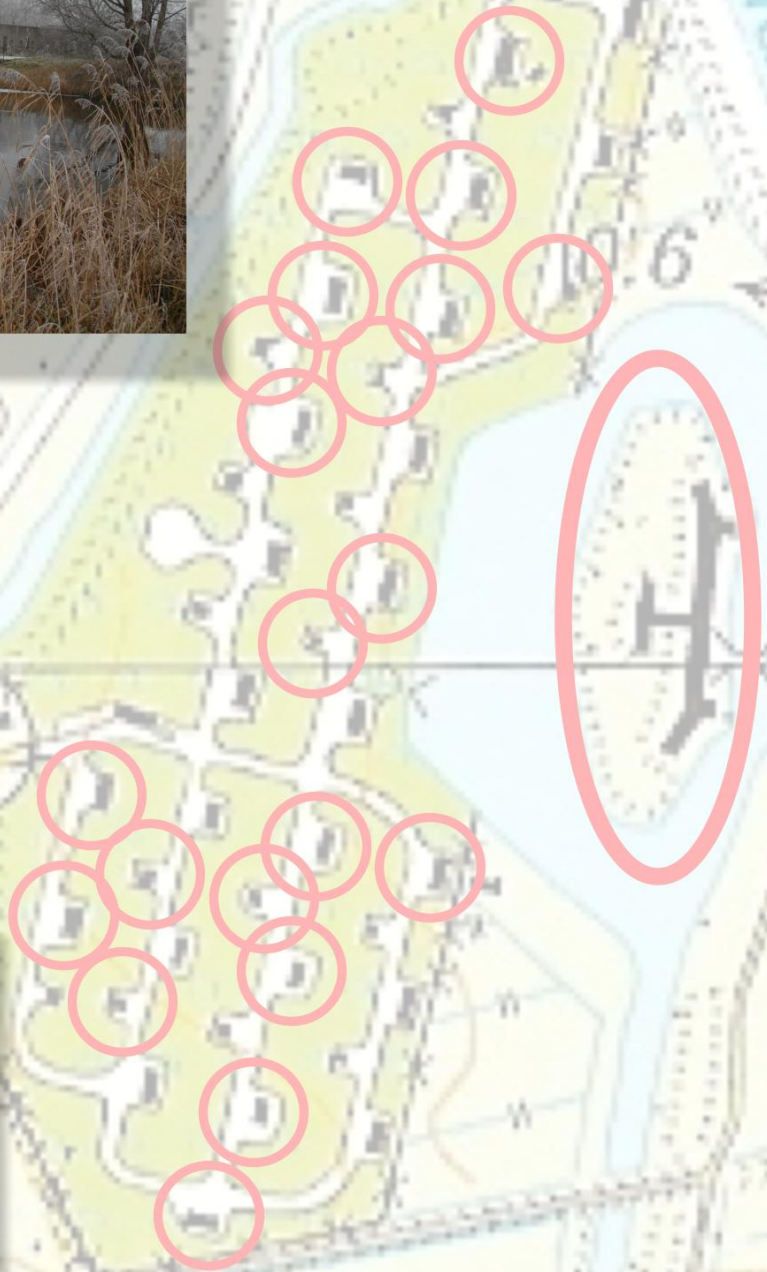

Onderzoek overwinterende vleermuizen bij Spaarndam

Aanleiding

In verband met mogelijke ontwikkelingen in Fort Benoorden Spaarndam en het aangrenzende Munitiebos heeft het Recreatieschap Spaarnwoude op 18 juni 2007 aan het Ecologisch Adviesbureau B.Kruijsen opdracht verleend onderzoek te doen naar de natuurwaarden van genoemde deelgebieden. Dit onderzoek is in de herfst van 2007 afgerond. Een aanvullende opdracht is verleend in oktober 2007 om in de daarop volgende winter een onderzoek uit te voeren naar eventueel overwinterende vleermuizen in het fort en de loodsen in het Munitiebos. Dit rapport brengt hierover verslag uit.

Methoden

Het gehele fort werd met behulp van hoofdlampjes en sterke zaklantaarns geïnspecteerd op verblijvende vleermuizen. Scheuren en kieren in het dak en de muren zijn nauwkeurig nagelopen. Van alle aanwezige fauna zijn aantekeningen gemaakt. Opmerkelijke waarnemingen zijn per afzonderlijke ruimte op kaart aangegeven. Er zijn diverse foto's gemaakt. Aanvullende informatie over het voorkomen van vleermuizen is verkregen uit korte interviews met boer Smolenaars, gebruiker en de heer de Vries, beheerder van het fort. Later in de winter zijn een groot aantal loodsen in het Munitiebos op een dergelijke manier onderzocht.

Hierboven: inspectie van het fort.

*Hiernaast: munitiebos met **rood** omcirkeld de onderzochte plofhuisjes*

Resultaten

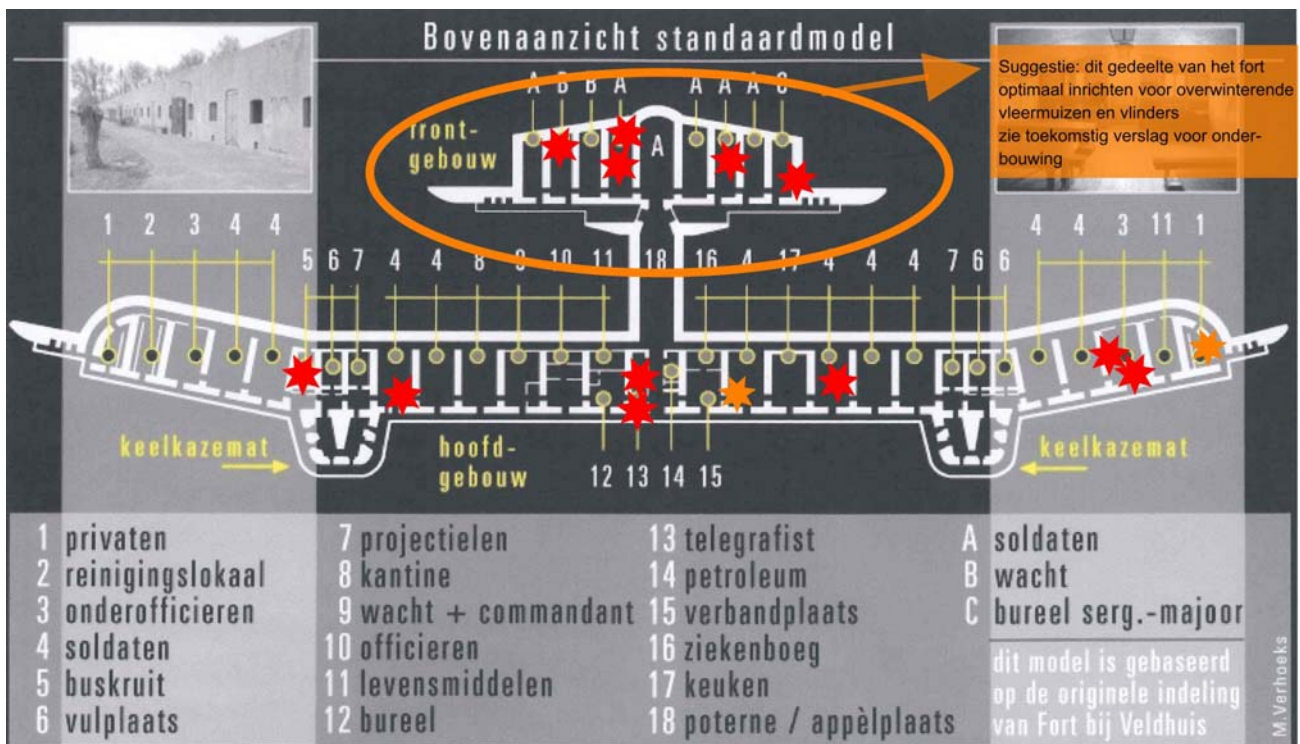
Fort Benoorden Spaarndam

Op 20 december 2007 bezochten Ben Kruijzen en Jaco Diemeer het fort onder winterse omstandigheden met o.a. een berijpt landschap buiten en enkele graden vorst. Door te wachten op winterse omstandigheden konden we er zeker van zijn, dat eventueel aanwezige vleermuizen daadwerkelijk in winterslaap zouden zijn. In het fort heerste tijdens het bezoek een temperatuur van circa 9 graden Celsius boven nul.

De volgende constatering zijn gedaan:

- Veel van de wanden van plafonds en de muren zijn glad en vertonen weinig kieren en scheuren. Bovendien is op veel plaatsen sprake van enige tocht in de fortruimtes. Dit alles is een ongunstige uitgangssituatie voor vleermuizen. Er zijn dan ook géén vleermuizen in het fort waargenomen, noch aanwijzingen dat deze hier voorkomen. Wel is duidelijk geworden dat het fort qua temperatuur redelijk geïsoleerd is. Het fort heeft zeker potenties voor overwinterende vleermuizen.
- Er zijn 12 Roesjes (een nachtuil, die overwintert in bunkers, schuren en dergelijke) in verschillende ruimtes in het fort waargenomen. Bijgaande kaart toont de verspreiding van de vindplaatsen. Deze vindplaatsen zijn een indicatie voor ruimtes met potenties voor overwinterende vleermuizen.
- Er zijn diverse andere ongewervelden aangetroffen zoals de Grote trilspin, de Huisspin, groepjes muggen, diverse pissebedden (waarschijnlijk Ruwe pissebed) en enkele naaktslakken (Grote aardslak).

Uit een gesprek met de heer Smolenaars is gebleken dat vroeger wel vleermuizen in het fort voorkwamen.

20 dec 2007: Inventarisatie binnenzijde van het fort op overwinterende fauna door Jaco Diemeer en Ben Kruijzen
 Vleermuizen - geen exemplaren waargenomen
 Vlinders, Nachtuilen Scoliopteryx libatrix (Roesje) 12 exx en 2 vleugels als prooirestant van spinnen: indicator potenties voor geschikte overwinteringslocatie voor vleermuizen
 Spinnen - algemeen voorkomend de Grote trilspin daarnaast hier en daar de Huisspin plus nn soort
 Muggen - regelmatig groepjes muggen
 Pissebedden - waarschijnlijk Ruwe pissebed - hier en daar enkele exx
 Naaktslakken - een enkel ex Grote aardslak

Bij fortgracht: verblijvende IJsvogel en Waterral

- ★ Overwinteringslocatie van Roesje
- ★ Roesje als prooirestant

Loodsen ("plofhuisjes") in het munitiebos

Het onderzoek vond plaats op 12 januari 2008. Het weer was grotendeels onbewolkt, de temperatuur circa 6° C. In totaal zijn 22 van de circa 41 plofhuisjes en verspreid over het gehele terrein, van binnen onderzocht op het voorkomen van vleermuizen. Het gaat dus om een ruim opgezette steekproef. Van de gebouwen die niet zijn onderzocht was bij de beheerder (familie Kat) geen sleutel beschikbaar. De bunkers, die overigens niet op de kaart staan aangegeven, zijn niet bekeken. Tijdens het zomeronderzoek is namelijk al duidelijk geworden dat deze op een na (deze is verzand) zijn dichtgemetseld. Van de onderzochte gebouwtjes zijn alle plafonds, spanten grote delen van de muren en dergelijke met behulp van de zaklantaarn onderzocht.

Het grootste deel van de plofhuisjes was van binnen vochtig tot zeer nat, wegens lekke daken. Ook was er in de meeste sprake van tocht, door half openstaande deuren, half vergane roosters en dergelijke. Op de vloeren lag veelal een min of meer dikke laag natte drab. Hierdoor was het praktisch onmogelijk om de vloeren te inspecteren op eventuele vleermuisuitwerpselen. Het feit, dat deze gebouwtjes tochtig zijn, impliceert al ongunstige omstandigheden voor vleermuizen.

Een kleine minderheid van de gebouwen was droog van binnen. Deze werden gebruikt als opslag voor spullen ten behoeve van Oost-Europa, of als stal voor de paarden. Maar ook in de natte gebouwen waren soms spullen opgeslagen, die daar lagen te roesten en/of te schimmelen.

De volgende constatering zijn gedaan:

- Er zijn géén vleermuizen in de gebouwen waargenomen, noch zijn er aanwijzingen dat deze hier voorkomen.
- Er zijn enkele soorten overwinterende dag- en nachtvlinders in de gebouwen waargenomen: 15 Roesjes (nachtuil) en de dagvlinders Kleine vos (1) en Daggauwoog (1).
- Er zijn in twee gebouwen kleine groepjes van circa 5 overwinterende zweefvliegen waargenomen. Waarschijnlijk betreft het een algemene soort, genaamd Blinde bij.
- Er zijn, als gevolg van de natte plafonds, weinig spinnen aanwezig. Slechts enkele soorten zijn waargenomen, waaronder de Huisspin en de Grote trilspin.
- Op de binnenkant van de deuren van de plofhuisjes zijn diverse overwinterende Segrijnslakken waargenomen.
- Op het terrein zijn tijdens het onderzoek de volgende vogelsoorten waargenomen: Groene specht (roepend zien vliegen), Boomkruiper (zingend), Koolmees (zingend), Sijsjes (foeragerend in els), diverse Koperwieken, roepende en vliegende Buizerds.

Géén van de waargenomen diersoorten in het fort en in de gebouwtjes in het bos heeft een beschermde status in ons land.

Binnenzijde van één der loodsen in het bos

Aanbevelingen

Het fort heeft potenties als overwinteringlocatie voor vleermuizen. Er zijn plannen voor ontwikkelingen in het fort. Het een hoeft het ander niet in de weg te staan. Het is goed mogelijk om de diverse functies in plaats te zoneren, waarbij het frontgebouw wordt afgeschermd van de rest van het fort (zie de kaart op blz. 3). Via een uitgekende inrichting van het frontgebouw kan dit fortgedeelte geschikt worden gemaakt voor de overwintering van vleermuizen. Adviezen daartoe kunnen verkregen via Landschap Noord-Holland te Castricum (contactpersoon Eric Thomassen).

Conclusies

Er zijn geen overwinterende vleermuizen in het fort en de onderzochte loodsen in het Munitiebos waargenomen. Deze zijn onder de huidige omstandigheden ter plaats ook niet te verwachten. Er zijn geen overige beschermde diersoorten waargenomen. Het fort heeft potenties als overwinteringlocatie voor vleermuizen. Deze potenties behoeven niet strijdig te zijn met de plannen voor de ontwikkeling van het fort.

Colofon

Opdrachtgever	Recreatieschap Spaarnwoude p/a Recreatie Noord-Holland NV
Opdrachtnemer	Ecologisch Adviesbureau B.Kruijsen Drs. Ben W.J.M. Kruijsen Eydenhoefflaan 7 2071 AM Santpoort-Noord natuuradvies@xs4all.nl www.natuuradvies.nl
Veldwerk, rapportage, fotografie	Jaco Diemeer, Diemeer Natuurbeheer en Onderzoek en Ben Kruijsen
Publicatiedatum	21 januari 2008